

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ТА
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
«ДІАГНОСТИКА МЕДІАКУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В
УМОВАХ ПАНДЕМІЇ:
ТЕХНОЛОГІЯ РЕПРЕЗЕНТАТИВНОЇ РЕФЛЕКСІЇ»

Розробник: лабораторія психології масової комунікації та медіаосвіти
ІСПП НАПН України

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.2. Загальні положення

Країна вступила в інтенсивний період цифрової трансформації в умовах війни, багатьох криз і реформ. Пандемія COVID-19 і запроваджені карантинні обмеження зумовили перехід до масового застосування дистанційних форм освіти. Особливе завдання суспільства в цей період – створити безпечні умови для розвитку дитини, зберегти здоров'я здобувачів освіти. У прийнятій Національній стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі (Указ Президента України від 25 травня 2020 р. № 195/2020) наголошується на тому, що «формування безпечного і здорового освітнього середовища вимагає вирішення низки проблем, зокрема, пов'язаних ... з безвідповідальним використанням Інтернету, недостатньою готовністю педагогічних працівників...». Серед причин безпекових проблем зазначено «уразливість дітей шкільного віку під час використання Інтернету, нестача навичок безпечної поведінки в інформаційному середовищі, неконтрольований доступ до Інтернету...», а також «недостатній рівень ефективності освіти, яка забезпечує соціальний і здоров'язбережувальний компоненти навчання, медіа- та цифрову грамотність учнів...». Основи і принципи медіаграмотності віднесено до складу цифрової компетентності в новому професійному стандарті вчителя, який широко обговорювався педагогічною громадськістю в цьому році. У Державному стандарті базової

середньої освіти (*Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 р.*), який має застосовуватися з 1 вересня 2022 р., передбачено формування таких вмій, що є наскрізними в усіх ключових компетентностях, і традиційно описують складові медіаграмотності, а саме: «розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану і очевидну інформацію» – у складі уміння читати з розумінням; «розрізняти факти, їх інтерпретації, розпізнавати спроби маніпулювання даними, використовуючи різноманітні ресурси і способи оцінювання якості доказів, надійності джерел і достовірності інформації» - у складі уміння критично і системно мислити. Загалом у Державному стандарті велику увагу приділено саме медіатексту, цей термін згадується в документі понад півтисячі разів.

Актуальність Програми визначається інтенсивним зростанням суспільного запиту на медіаосвіту, формування в педагогів медіаграмотності, а відтак – необхідністю цілеспрямованого підвищення кваліфікації і формування професійних компетентностей саме в цьому напрямі.

Всеукраїнський експеримент з масового впровадження медіаосвіти, ініційований Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України, схвалений Президією НАПН України (Наказ МОН України № 1199 від 18.08.17 р.) забезпечив масштабний майданчик апробації медіапсихологічних інновацій. Інноваційну технологію репрезентативної рефлексії, розроблену в Інституті соціальної та політичної психології в межах прикладної тематики дослідження престижності професій та трансформації сучасного ринку праці (під керівництвом М. Найдьонова), покладено в основу медіапсихологічних інновацій діагностично-розвивального проєкту «Медіакультура в часи пандемії», здійснюваного лабораторією психології масової комунікації та медіаосвіти в режимі всеукраїнського експерименту. Суть інноваційної психологічної технології репрезентативної рефлексії полягає в створенні за допомогою спеціальної інтернет-платформи репрезентації реальності, доступної користувачам на основі принципів спільного блага. Заклади освіти

організують спільно з науковцями діагностичні зрізи за обраними і узгодженими показниками та діагностичними інструментами. Отриманий з урахуванням контролю процедур і захисту персональних даних масив доступний закладу освіти у вигляді персоналізованого динамічного бюлетеню, в якому представлено значення результатів діагностики учасників певного закладу на фоні загальних даних, які репрезентують спільноту учасників. Результати діагностики використовуються закладом освіти для групової рефлексії і формування індивідуалізованої розвивальної програми з використанням запропонованих тематичних розвивальних модулів.

Програма передбачає формування загальних та фахових компетентностей щодо імплементації Державного стандарту базової середньої освіти з урахуванням особистісно орієнтованого, інтегрованого, компетентнісного, діяльнісного підходів. Навчальна програма підготовлена для системи післядипломної педагогічної освіти. Матеріали навчальної програми розроблено з урахуванням сучасних теоретичних напрацювань із проблеми медіаосвіти та медіакультури в науці та практиці викладання курсу «Медіакультура» у закладах загальної середньої освіти, інших рекомендованих МОН України медіаосвітніх курсів.

1.2. Цільова аудиторія

Психологи, соціальні педагоги, учителі закладів освіти, викладачі

1.3. Мета і завдання

Мета підвищення кваліфікації: удосконалення загальних і фахових компетентностей педагогічних і науково-педагогічних працівників у сфері діагностики та аналізу соціально-психологічних проблем, пов'язаних з викликами пандемії та інфодемії з використанням медіапсихологічних інновацій.

Реалізація визначеної мети передбачає розв'язання таких *завдань*:

1. Актуалізація уваги на можливість виникнення і загострення медіаризиків та зловживань цифровими практиками в умовах розширення дистанційних форм освіти; вплив медіа та кіберпрактик на здоров'я дітей різного віку; виокремлення найбільш гострих і слабо рефлексованих, але не менш важливих проблем; роз'яснення здоров'язбережувального потенціалу медіаосвіти.
2. Забезпечення більш глибокого розуміння слухачами соціально-психологічних проблем цифрової трансформації суспільства і постгуманістичних тенденцій в технологічних інноваціях; орієнтація в соціальних інноваціях; розуміння специфіки медіапсихологічних інновацій як бази сучасної медіаосвіти.
3. Підвищення компетентності слухачів щодо рефлексивної, інноваційної, організаційної та інформаційно-цифрової компетентності до рівня сталого використання платформи дистанційної діагностики і забезпечення процедур проведення діагностичних зрізів.
4. Сприяння створенню безпечного здоров'язбережувального освітнього середовища в умовах розширеного запровадження дистанційних форм освіти; формування індивідуалізованої траєкторії розвитку здоров'язбережувального потенціалу закладу освіти.
5. Визначення особливостей психолого-педагогічного супроводу дітей та їхніх родин в залежності від результатів діагностики і груп ризику; забезпечення профілактики виникнення зловживань цифровими практиками в інформаційному просторі та підвищення медіакультури в часи пандемії.
6. Забезпечення діагностики рівня розвитку медіакультури та її складових, необхідних молоді в сучасних умовах життя в країні; налагодження каналів двосторонньої комунікації для отримання загальноукраїнських психометричних тестових норм, які дають змогу коректно оцінити індивідуальні результати тестування учня і закладу; створення для учнів

умов в ході рефлексивних процедур, сприятливих для осмислення і обговорення тем, важливих для їхнього життєвого самоздійснення.

7. Ознайомлення із накопиченими інноваційними матеріалами, практичним досвідом, формами та технологіями роботи щодо діагностики, корекції та шляхів профілактики негативних явищ, пов'язаних із змінами інформаційного простору.

1.5. Результати навчання

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників передбачає формування їхніх загальних та фахових компетентностей.

Загальні компетентності, спрямовані на формування у слухачів здатності до:

- застосування знань у практичних ситуаціях;
- вільного використання цифрових технологій для реалізації освітніх завдань та вдосконалення професійної діяльності;
- виявлення себе як відповідального громадянина та до участі у суспільному житті на різних рівнях;
- взаємодії з іншими в медіапросторі та критичного оцінювання соціальних подій і явищ;
- особистісного і професійного самовизначення, самоствердження і самореалізації впродовж життя;
- навчання та оволодіння сучасними знаннями;
- прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків;
- творчого пошуку й реалізації нових ідей.

Фахові компетентності передбачають розвиток знань, умінь, навичок та способів діяльності педагогічних працівників:

- знати компоненти і базові процедури групової рефлексії в медіаосвіті, розуміти поняття репрезентативної рефлексії, уміти застосувати

процедури групової рефлексії для забезпечення репрезентативної рефлексії (рефлексивна);

- знати поняття інновації, технологічних і соціальних інновацій, розуміти суть інноваційного процесу, вміти оцінити готовність до запровадження інновацій у комунікації, бути самовмотивованими до запровадження медіапсихологічних інновацій (інноваційна);

- бути вмілими користувачами та бути спроможними пояснити здобувачам освіти правила використання тестових модулів дистанційного проведення діагностичних зрізів (інформаційно-цифрова);

- забезпечувати інформовану згоду здобувачів освіти та при необхідності батьків щодо участі в діагностично-розвивальному проєкті «Медіакультура в часи пандемії», відповідально забезпечувати учасників персональними паролями для входу в ІКТ систему, організовувати процедури групового проходження тестового модулю, графік і контроль проходження модулів (організаційна);

- знати вікову періодизацію медіаризиків і нових інформаційно-психологічних ризиків в умовах пандемії, вміти саморегулювати медіапрактики для збереження і відновлення здоров'я, бути здатними здійснювати здоров'язбережувальні профілактичні заходи для здобувачів освіти в дистанційному форматі в межах експериментального проєкту «Медіакультура в часи пандемії» (здоров'язбережувальна).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- аналізувати результати сучасних досліджень у сфері діагностики та аналізу соціально-психологічних проблем, пов'язаних з викликами пандемії та інфодемії з використанням медіапсихологічних інновацій;

- впроваджувати результати навчання у освітній процес і психологічну та соціально-реабілітаційну практику;

- визначати пріоритети і потреби сучасного медійного простору;

- ідентифікувати медіаризики та зловживання цифровими практиками в умовах розширення дистанційних форм освіти;
- аналізувати вплив медіа та кіберпрактик на здоров'я учасників освітнього простору;
- розробляти та організовувати заходи з промоції «медіа-здоров'я»;
- консультувати учасників освітнього простору стосовно соціально-психологічних проблем цифрової трансформації суспільства і постгуманістичних тенденцій в технологічних інноваціях;
- виявляти маніпулятивний контент медіа;
- запроваджувати у освітньому процесі інноваційні технології навчання, створювати єдиний інформаційний простір;
- використовувати груп-рефлексивний підхід у навчальному процесі.

Обсяг: 30 год. (1 кредит ЄКТС)

Форма підвищення кваліфікації: дистанційна

2. Зміст програми та форми роботи

Зміст Програми складається з теоретичної, практичної підготовки психологів, соціальних педагогів, педагогічних та науково-педагогічних працівників, а також виконання ними самостійної роботи.

Теоретична складова Програми зорієнтована на: оволодіння психологами, соціальними педагогами, педагогічними та науково-педагогічними працівниками поняттями медіапсихологічних інновацій; базовими принципами інноваційної лоу-код технології, цифрової платформи, репрезентативної рефлексії; розуміння трендів медіаосвіти; ознайомлення з діагностичним інструментарієм, з функціями групової рефлексії, з процедурами процедури генерації персоналізованого бюлетеня, з принципами вибору розвивальних модулів.

Зміст *практичної складової* Програми передбачає формування здатностей та готовності психологів, соціальних педагогів, педагогічних та науково-педагогічних працівників до організації та проведення процедур діагностичного зрізу; до аналізу отриманих результатів персоналізованого динамічного інформаційного бюлетеня.

Практичні завдання виконуються слухачами у перебігу практичних занять, що передбачені навчально-тематичним планом Програми.

Самостійна робота містить завдання, що спрямовані на здійснення порівняльного аналізу результатів опитування закладу освіти із загальнонаціональними, з використанням принципів репрезентативної рефлексії; створення індивідуальної програми для закладів на основі запропонованих розвивальних модулів; аргументацію індивідуальної програми корегувальних заходів для розвитку медіаграмотності і медіакультури в закладі освіти для підлітків, з урахуванням профорієнтаційного, здоров'язберезувального компонентів та компоненту розвитку громадянської активності; обґрунтування діагностично-розвивальних заходів для батьків дітей різного віку.

Підвищення кваліфікації психологів, соціальних педагогів, педагогічних та науково-педагогічних працівників забезпечується за дистанційною *формою навчання* шляхом проведення інтерактивних вебінарів, відеоконференцій, онлайн-практикумів, обговорення актуальних питань та обмін досвідом.

Зміст програми складається з п'яти взаємопов'язаних тем.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год., з них: 6 год. – лекційні заняття, 14 год. – практична робота, 6 год. – самостійна робота, 2 год. – консультації, 2 год. – підсумкові заходи.

Навчально-тематичний план

Назва теми	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Консультації	Оцінювання результатів	Усього
Тема 1. Особливості інноваційної технології: лоу-код дистанційна діагностика медіакультури в умовах пандемії	2		2			4
Тема 2. Інноваційна технологія динамічного інформаційного бюлетеня, принципи аналізу даних і процедур репрезентативної рефлексії	2		2			4
Тема 3. Розвивальні модулі: як підібрати на основі отриманих даних	2		2			4
Тема 4. Організація і проведення процедур діагностичного зрізу (практика)		10				10
Тема 5. Аналіз отриманих результатів персоналізованого динамічного інформаційного бюлетеня (практика)		4				4
Консультації				2		2
Оцінювання результатів навчання					2	2
Усього	6	14	6	2	2	30

Форми організації освітнього процесу, методи і засоби навчання

Навчання здійснюється за такими **формами**: лекції, практичні заняття, самостійна робота, контрольні заходи.

Методи навчання

При викладанні програми використовуються такі методи навчання:

- мультимедійна презентація;
- дискусійне обговорення проблемних питань.

- індивідуальна аналітична робота;
- групова робота;
- спільне навчання (робота у великій та малих групах).

Засоби навчання, які використовуються під час навчального процесу: дидактичні матеріали, онлайн-платформа ZOOM, гаджети з доступом до інтернету; діагностичний інструментарій на інтернет-платформі, діагностичні комплексні опитувальники: «Медіа і твоє майбутнє», «Медіакультура в часи пандемії COVID-19». Модульні тематичні блоки: «Роботи та штучний інтелект»; «Професійні уміння майбутнього»; «Патріотизм цифрової доби»; «Медіапрактики: що і скільки»; «Підлітки і COVID-19»; «Здоров'я підлітка і кіберпростір»; «Ресурси дистанційного навчання».

Система та критерії оцінювання результатів навчання

Контроль засвоєння навчальної програми відбувається шляхом підтвердженого використання цифрової платформи, проходження практичних завдань підтверджується відповідними базами даних (внесення закладу в систему цифрової платформи, генерація відповідної кількості кодів-паролей, проходження ознайомчого тестування, проведення усіх блоків опитування здобувачами освіти, генерація персоналізованого динамічного бюлетеня закладу освіти) а також створення аргументованої індивідуальної траєкторії переліку із запропонованих розвивальних заходів. Система контролю: вхідне й вихідне діагностування; підготовка та захист проектів.

За результатами навчання видається сертифікат про підвищення кваліфікації визначеного зразка.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

«ДІАГНОСТИКА МЕДІАКУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: ТЕХНОЛОГІЯ РЕПРЕЗЕНТАТИВНОЇ РЕФЛЕКСІЇ»

Тема 1. Особливості інноваційної лоу-код технології: дистанційна діагностика медіакультури в умовах пандемії

Поняття медіапсихологічних інновацій, інноваційної лоу-код технології, цифрової платформи, репрезентативної рефлексії. Тренди медіаосвіти: безпека і медіаграмотність як її ключова складова; медіакультура і здоров'я; медіаграмотність і цифрова компетентність, батьки і медіаграмотність. Діагностично-розвивальний проєкт «Медіакультура в часи пандемії», модульна побудова та індивідуалізована траєкторія. Організаційне і інформаційно-комунікаційне цифрове забезпечення.

Діагностичний інструментарій. Діагностичні комплексні опитувальники в рамках окреслених трендів: «Медіа і твоє майбутнє», «Медіакультура в часи пандемії COVID-19». Модульні тематичні блоки: «Роботи та штучний інтелект»; «Професійні уміння майбутнього»; «Патріотизм цифрової доби»; «Медіапрактики: що і скільки»; «Підлітки і COVID-19»; «Здоров'я підлітка і кіберпростір»; «Ресурси дистанційного навчання». Дорожня карта проєкту.

Тема 2. Інноваційна технологія динамічного інформаційного бюлетеня, принципи аналізу даних і процедур репрезентативної рефлексії

Ознайомлення із функціями групової рефлексії. Рефлексія взаємодії, взаєморозуміння і взаємоузгодження. Роль рефлексії медіапрактик у стратегії створення здоров'язбережувального освітнього середовища.

Форма динамічного бюлетеня, процедури генерації персоналізованого бюлетеня. Принципи аналізу даних за формою динамічного бюлетеня.

Структура представлення даних як спільного блага для учасників. Підходи до аналізу даних з використанням технології динамічного бюлетеня. Специфіка аналізу даних у розрізах (стать, вік, регіон). Особливості аналізу загальношкільних даних. Забезпечення індивідуального аналізу даних для респондентів з урахуванням конфіденційності. Форми порівняльного аналізу національних, регіональних та загальношкільних даних. Принципи аналізу сильних та слабких показників. Використання даних для формування індивідуалізованої розвивальної траєкторії.

Тема 3. Розвивальні модулі: як підібрати на основі отриманих даних

Принципи вибору розвивальних модулів. Показники для вибору модулів за напрямом забезпечення дієвої профілактики деструктивних інформаційних впливів, зокрема в умовах інфодемії, зменшення кібервіктимізації (профілактика різних форм кібербулінгу). Показники для вибору модулів за напрямом розвитку спільної медіаторчості учнів для згуртування групи (класу), регуляції групових конфліктів, створення сприятливого середовища для розвитку дітей в умовах інклюзивного навчання. Показники для вибору модулів за напрямом переосмислення патріотизму і власного світогляду в умовах цифрової доби і тривалої війни. Показники для вибору модулів за напрямом розвитку саморегуляції інформаційної поведінки школярів, розвиток здоров'язберезувальних умінь щодо екранних практик, зокрема в умовах дистанційного навчання. Показники для вибору модулів за напрямом розвитку критичного мислення школярів, індивідуальної та групової рефлексії в дистанційних формах освіти. Показники для вибору модулів за напрямом медіапсихологія пандемії і психологічне благополуччя, включаючи аспект візуальної вразливості та міфологізації COVID-19.

Тема 4. Організація і проведення процедур діагностичного зрізу (практика)

Проведення діагностичного зрізу. Реєстрація. Генерація індивідуальних паролей для пробного тестування та для основних респондентів. Проведення тестування за сімома діагностичними модулями. Описи основних процедур і технологічних операцій.

Тема 5. Аналіз отриманих результатів персоналізованого динамічного інформаційного бюлетеня (практика)

Ознайомлення з функціями групової рефлексії та їхня демонстрація в ході практичного заняття. Проведення демонстрації форми динамічного бюлетеня з використанням персонального паролю у розрізі області та у розрізі закладу освіти. Тестування учасниками можливості генерації регіонального та загальношкільного динамічного бюлетеня. Демонстрація принципів порівняльного аналізу національних та загальношкільних даних. Апробація аналізу даних на основі згенерованого бюлетеня. Демонстрація принципу генерації персонального динамічного бюлетеня для учнів. Обговорення представлення учням можливості аналізу персональних результатів та можливості самоаналізу у розрізі школи та України.

Орієнтовні питання для обговорення на конференції з обміну досвідом роботи:

1. Психологічні проблеми дистанційної освіти та здоров'язберезувальний потенціал медіаосвіти.
2. Здоров'язберезувальне освітнє середовище і роль регулювання медіапрактик.
3. Прогнози технологічного розвитку і необхідні соціальні інновації, оцінка готовності до невизначених викликів майбутнього. Функції перспективної рефлексії і самовизначення майбутнього.

4. Роботизація, кіборгізація, загрози і можливості. Який порядок денний технологічного майбутнього створюють медіа.
5. Професійний вибір в кіберпросторі і психологічні основи професійного самоздійснення на сучасному ринку праці.
6. Медіаторчість і збереження здоров'я в часи пандемії.
7. Патріотизм інформаційної доби – тенденції останніх років. Репрезентація суб'єктивних вражень і кількісних показників.
8. Медіаграмотність, розпізнання фейків і медіапсихологічний зміст сучасних медіаосвітніх трендів
9. Міфологізація ковіду і психологічне благополуччя в умовах дистанційної освіти та карантинних обмежень.

Орієнтовна тематика творчих проектів/практичні завдання

Творчий проект для завершення навчальної програми – практичне завдання підготовки переліку аргументів у вигляді аналізу показників закладу освіти для обґрунтування вибору одного з тематичних розвивальних напрямів, включених до індивідуалізованої розвивальної траєкторії закладу освіти. Для виконання практичного завдання обирається один (або кілька – за бажанням) змістових діагностичних блоків, представлених на схемах:

Перша частина «Медіа і твоє майбутнє»

РОБОТИ ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ

- взаємодія із роботами, штучним інтелектом та розумними речами;
- ставлення до роботизації власного тіла;
- цікавість до робототехніки;
- фільми про роботів;
- ризики надмірної роботизації людського буття.

ПРОФЕСІЙНІ УМІННЯ МАЙБУТЬОГО

- комунікативні навички;
- впевненість у собі;
- поведінка в конфліктних ситуаціях;
- самопідготовка до вибору професії;
- життєві цінності та орієнтири.

ПАТРІОТИЗМ ЦИФРОВОЇ ДОБИ

- ставлення до українського медіаконтенту;
- відстеження подій в країні;
- патріотична активність;
- новинна грамотність;
- досвід переживання війни;
- віртуалізація соціального простору;
- позитивне ставлення до життя.

Основна частина «Медіакультура в часи пандемії COVID-19»

МЕДІАПРАКТИКИ: ЩО І СКІЛЬКИ (KidsOnline)

- вільний час;
- пристрої (частота користування);
- доступність;
- витрати часу;
- медіаспілкування;
- технічні уміння;
- інтернет-безпеки;
- телеспоживання;
- критичність;
- медіазавуреність;
- правила медіаспоживання;
- медіатворчість.

ПІДЛІТКИ І COVID-19 (ОБІЗНАНІСТЬ)

- ставлення до виконання правил карантину;
- джерела отримання інформації про коронавірус;
- застосування елементів медіаграмотності в умовах інфекції COVID-19;
- загальна обізнаність щодо природи коронавірусу;
- міфотворення щодо COVID-19 (розвінчування міфів);
- візуальна мова COVID-19.

ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКА І КІБЕРПРОСТІР

- саморегуляція екранних практик;
- режим сну;
- медіадієта;
- компенсація гіподинамії;
- екранний і позаекранний відпочинок;
- дозволля;
- життєва сила (переддепресія).

РЕСУРСИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

- організація дистанційного навчання;
- моніторинг власної діяльності;
- ресурси освітніх платформ.

Список рекомендованої літератури

Нормативно-правові документи:

1. Кабінет міністрів України Постанова № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (2019). Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>

2. Кабінет міністрів України Постанова № 1133 «Про внесення змін до Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (2019). Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1133-2019-%D0%BF#n20>

3. Міністерство освіти України (2017). Про проведення всеукраїнського експерименту за темою: “Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику” на базі навчальних закладів України. (Наказ № 1199). Взято з <http://mediaosvita.org.ua/book/nakaz-mon-pro-provedennya-vseukrayinskogoeksperymentu/>.

4. Національна академія педагогічних наук України (2010). Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (Постанова Президії від 20.05.2010 р. Протокол №1-776-150). Взято з <http://mediaosvita.org.ua/2013/11/18/kontseptsiiavprovadzhenniamediaosvityvukraini/>

5. Національна академія педагогічних наук України (2020). Про розширення експериментальної діяльності за темою «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику». (Постанова Президії № 1-2/10-150 від 17 вересня 2020 р). Взято з http://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2020/10/Postanova-NAPN-1-2_10-150-vid-17.09.2020.pdf

Основна література:

1. Вознесенська, О.Л. (2020). *Медіа-арттерапія як засіб подолання наслідків і профілактики психотравми*: Практичний посібник. – Київ, 124 с. – Вид. 2е: стереотипне.
2. Найдьонова Л.А. (ред) (2013). *Практикум «Медіакультура»: Робочий зошит курсу за вибором для учнів 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів*. Київ. Ін-т соц. та політ. психології НАПН України
3. Найдьонова Л.А. (2015). *Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу*. К.
4. Найдьонова Л.А. (ред.) & Кришовська О.О. (2018). *Медіаграмотність та інформаційна безпека: інформаційний бюлетень*. Київ: Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України. Взято з <http://mediaosvita.org.ua/book/mediagramotnist-ta-informatsijna-bezpeka-2018/>
5. Найдьонова Л. А. (Ред.), Череповська Н. І. (Уклад.) (2018). *Медіакультура. Навчальна програма для учнів 9, 10, 11 класів закладів загальної середньої освіти (три роки навчання)*. Київ. Інститут соціальної та політичної психології НАПН України.
6. Найдьонова Л.А. (2019). *Діагностика булінгу і кібербулінгу: методичні рекомендації*. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології.
7. Найдьонова, Л.А. (2021). Цифрові ризики в умовах дистанційної освіти в часи пандемії. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-13-3>
8. Чаплінська, Ю.С. (2020). Парасоціальні стосунки: діти та роботи. Що треба знати батькам? *Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи: збірник наукових праць* (за заг. редакцією Г.В. Беленької, В.І. Бондар, І.М. Шоробури). Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 410-422.
9. Череповська, Н. І. (2017). *Медіаосвітні ресурси розвитку патріотизму і критичного мислення молоді*. Кропивницький: Імекс-ЛТД.

Додаткова література:

1. Вознесенська О.Л. (2010). Вікові особливості взаємодії дитини з медіа в родинному контексті. В *Матеріали II Всеукраїнського психологічного конгресу, присвяченого 110 річниці від дня народження Г.С. Костюка* (с. 30-35). Київ. Стаття в авторській редакції. Режим доступу: <http://mediaosvita.org.ua/book/vikovi-osoblyvosti-vzayemodiyi-dytyny/>
2. Вознесенська О.Л. (2011). Батьківська медіапедагогіка в системі позашкільної освіти. *Директор школи*, 3 (51), 32-38. Режим доступу: <http://mediaosvita.org.ua/book/batkivska-mediapedagogika-v-syste/>
3. Вознесенська, О.Л. (2011). Медіаактивність як фактор становлення особистості сучасного студента. *Генеza буття особистості: II Міжнародна науково-практична конференція, 19-20 грудня 2011 року*. Київ. Том II, 18-25.
4. Вознесенська, О. (2016). Медіаторчість як складова сімейної медіаосвіти: використання ресурсів арт-терапії. *Медіаосвіта – пріоритетний напрям в освіті XXI століття: проблеми, досягнення і перспективи: Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції*. Взято з: http://confhano.at.ua/load/statti/voznesevska_o_sidorkina_m_mediatorchist_jak_s_kladova_simejnoji_mediaosviti_vikoristannja_resursiv_art_terapiji/3-1-0-234.
5. Вознесенська, О.Л. (2017). Медіа-арттерапія: визначення, сутнісні ознаки, особливості та механізми впливу. *Простір арт-терапії*. Київ, вип. 2 (22), 4–15.
6. Вознесенська О.Л. (2019). Медіаторчість як засіб розвитку соціального оптимізму в умовах медіатравматизації. *Медіаторчість в сучасних українських реаліях: протистояння медіатравмі: Матеріали науково-практичного семінару*, Київ, 2019. Взято з: <http://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2018/08/Voznesenska-mediatorchist-yak-zasib-rozvytku-sotsialnogo-optymizmu-tezy-s-anotatsiyamy-1.pdf>
7. Голубева, О. Є. (2012). *Анімаційна студія у навчальному закладі*. Київ.

8. Лемак, М.В., Петрище, Ю.В. (2012). *Психологу для роботи: діагностичні методики*. Методичне видання. Збірник. Ужгород, Видавництво А. Гаркуші, 2012, 616 с.

9. Малецька, О.О. (2018). Кіберспорт як захоплення та напрям професійного самовизначення школярів. *Психолого-педагогічні засади формування особистості в умовах глобальних освітніх трансформацій. Науковий вісник КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти». Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Вінниця, за наук.ред. А.І.Анцибора), 78-81.

10. Малецька, О.О. (2020). Модель комунікативних стилів майбутніх фахівців в галузі інформаційних технологій. *Науковий журнал з соціології та психології “Габітус”*, №16, 59-64.

11. Малецька, О.О. Особливості впливу професійного самовизначення учнів у сфері інформаційних технологій на їх комунікативну сферу / О.О. Малецька // Психологія в Україні та за кордоном. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 24-25 березня 2017 року). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016.

12. Малецька, О.О. (2020) Особливості соціалізації та кіберсоціалізації підлітків в сучасних умовах *Збірник наукових праць «Теорія і практика сучасної психології»*, № 1, 74-79.

13. Найдьонов М.І., Григоровська Л.В. (2013) Соціально-психологічні чинники престижності професій: підготовка молоді до активного самоздійснення на сучасному ринку праці.

14. Найдьонова Л.А. (ред). (2019). *Медіапсихологія: метаморфози масової свідомості в умовах інформаційної війни. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Київ. Режим доступу: <http://mediaosvita.org.ua/book/mediapsyhologiya-metamorfozy-masovoyi-svidomosti-v-umovah-informatsijnoyi-vijny/>

15. Найдьонова, Л.А., Дятел, Н.Л. (Ред.), & Чаплінська, Ю. С. (Уклад.). (2020). *Кіберсоціалізація*, Збірник наукових праць (2018–2020).

Кропивницький: Імекс-ЛТД. Режим доступу:

<http://mediaosvita.org.ua/book/kibersotsializatsiya-zbirnyk-naukovyh-prats/>

16. Слюсаревський, М.М. (2021). Негативні інформаційні впливи на людину в сучасному світі: концептуальна модель. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1).

17. Титаренко Т. М. (2018). *Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації* : монографія. Кропивницький, Імекс-ЛТД..

18. Умеренкова, Н., & Дятел, Н. (2020). Медіапрактики і здоров'я дітей: сучасні виклики діагностики. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*, (46(49)). [https://doi.org/10.33120/ssj.vi46\(49\).160](https://doi.org/10.33120/ssj.vi46(49).160)

19. Чаплінська, Ю. С. (2019). Ставлення до роботів та роботизованих протезів: проблеми сьогодення і конструювання майбутнього. *Наукові студії із соціальної та політичної психології: збірник наукових праць*, №43 (46), 229-238.

20. Чаплінська, Ю.С. (2020). Можливості використання чат-ботів в освітній сфері. *Медіаторчість в сучасних реаліях: протистояння медіатравмі. Випуск третій. Збірник матеріали Всеукраїнської наукової інтернет-конференції з міжнародною участю* (м. Київ, 19 червня 2020 р., укладач. Ю.С. Чаплінська). Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. Взято з: http://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2020/07/CHaplinska_YUS_Vykorystannya_chat-botiv_v_osviti.pdf

21. Чаплінська, Ю. С. (Уклад.), & Дятел, Н. Л. (Ред.). (2020). *Медіаторчість в сучасних реаліях: протистояння медіатравмі*, Збірник наукових праць (2017–2020). Кропивницький: Імекс-ЛТД. Режим доступу: <http://mediaosvita.org.ua/book/mediatvorchist-v-suchasnyh-realiyah-protystoyannya-mediatravmi-zbirnyk-naukovyh-prats-2017-2020/>

22. Чаплінська Ю.С. (2020). Ризики та переваги користування дітьми гаджетами. Режим доступу: <http://mediaosvita.org.ua/book/ryzyky-ta-perevagy-korystuvannya-gadzhety-ditmy/>

23. Чаплінська, Ю.С., Кабанова П.С. (2021). Ризики кіберсоціалізації: сьогодення та недалеке майбутнє. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*, 47(50).

24. Череповська, Н.І. (2009). Медіаторчість як соціально-психологічний ресурс особистості. Типологія відеосприймання. *Актуальні проблеми психології*. Т. 12, вип. 8, 318–325.

25. Череповська, Н. І. (2012). Медіаперцептивна комунікація: ресурси перегляду візуальних медіатекстів. *Актуальні проблеми психології*. – Київ, Т. XII. Психологія творчості, вип. 15, ч. 1, 407–416.

26. Череповська, Н.І. (2013). Медіаперцептивна комунікація: еволюція візуального сприймання. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. Київ, вип. 32 (35), 303-311.

27. Череповська, Н.І. (2020). Інформаційний патріотизм молоді: медіаторчість *Медіаторчість в сучасних реаліях: протистояння медіатравмі. Випуск третій. Збірник матеріали Всеукраїнської наукової інтернет-конференції з міжнародною участю* (м. Київ, 19 червня 2020 р., укладач. Ю.С. Чаплінська). Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. Взято з: <http://mediaosvita.org.ua/book/iii-vseukrayinska-naukovo-praktychna-internet-konferentsiya-z-mizhnarodnoyu-uchastyu-mediatvorchist-v-suchasnyh-realiyah-protystoyannya-mediatravmi/>

28. Череповська, Н.І. (2020). Медіаосвітні практики розвитку інформаційного патріотизму молоді. *Проблеми політичної психології*, № 9 (23), 242-255.

29. Череповська, Н. І. (2020). Медіагігієна: підтримка психологічного добробуту дорослих і дітей. *Соціальний педагог*, 9-10(165-166), с. 42-49. Режим доступу: <http://mediaosvita.org.ua/book/mediagigiyena-pidtrymka-psyhologichnogo-dobrobutu-doroslyh-i-ditej/>

30. Voznesenska, O. (2018). Media-art-therapy for mental health care. *Mental Health Global Challenges XXI Century. MHGC Proceedings*. Взято з: <https://www.mhgc21.org/uploads/MHGC-Proceedings-2018.pdf> DOI: <https://www.mhgc21.org/en/mhgc21/events/october2018/MHGC-Proceedings-2018/Media-Art-Therapy-for-Mental-Health-Care>
31. Voznesenska, O. (2019). Media - Art - Therapy as a Helping Tool for the Personality in the Information Age. *European Journal of Interdisciplinary Studies*, Bucharest Economic Academy, issue 01, March. Взято з: <https://ideas.repec.org/a/jis/ejistu/y2019i01id429.html> DOI: <http://doi.org/10.24818/ejis.2019.04>
32. Chaplinska, I.S. (2019). The importance of cybersecurity in the life of modern youth. *Збірник матеріалів доповідей учасників II Всеукраїнського конгресу із соціальної психології «Соціальна психологія сьогодні: здобутки і перспективи»* (м. Київ, 7-8 листопада 2019 р., укладач А.В. Полегенько). Київ: Інститут соціальної та політичної психології, С. 365-368.

Електронні ресурси:

1. Діагностично-розвивальний проєкт «Медіакультура в умовах пандемії»
<http://mediaosvita.org.ua/2020/10/31/diagnostychno-rozvyvalnyj-proyekt-mediakultura-v-umovah-pandemiyi/>
2. Перша частина «Медіа і твоє майбутнє»: Questionary
http://questionary.profprestige.org.ua/android_asset/run.html#media20_ukr_uv#800000
3. Основна частина «Медіакультура в часи пандемії COVID-19»: Questionary
http://questionary.profprestige.org.ua/android_asset/run.html#media20_ukr_b#800000
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL:
<http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Бібліотека НАПН. URL.: <https://lib.iitta.gov.ua/561/>

6. Бібліотека лабораторії психології масової комунікації та медіаосвіти ІСПП НАПН України URL: <http://mediaosvita.org.ua/biblioteka/>

7. Бібліотека ІСПП НАПН України. URL: <https://ispp.org.ua/elektronna-biblioteka/>